

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41, 42. Ст. 492.
2. Фурса С. Я., Цюра Т. В. Докази і доказування у цивільному процесі: Науково-практичний посібник. К.: КНТ, 2005. 256 с.
3. Постанова Верховного Суду від 14.02.2019 у справі № 9901/43/19. URL: «<https://verdictum.ligazakon.net/document/79883385>».
4. Постанова Верховного Суду від 27.11.2019 у справі № 667/266/15. URL: «<https://reyestr.court.gov.ua/Review/86207417>».

Шенькарук Поліна Олександрівна,

*студентка 4 курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: *к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного процесу
Ліопол І. М.*

РОЗГЛЯД ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ ФАКТУ НАРОДЖЕННЯ ТА СМЕРТІ ОСОБИ У ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

За загальним правилом, щоб засвідчити народження або смерть фізичної особи члени сім'ї, опікуни, піклувальники та інші особи, які наділені таким правом, мають звернутися із заявою про реєстрацію даного факту до органу державної реєстрації актів цивільного стану (далі – ДРАЦС).

Але бувають випадки коли неможливо зареєструвати вказані факти в органах ДРАЦС, а відтак визнання факту смерті чи народження особи потребують встановлення в судових органах і за таких підстав особи повинні звернутися до місцевого суду за місцем проживання.

Через військову агресію Російської Федерації на території України з'явилося багато переселенців, а в органів державної влади та місцевого самоврядування відсутня можливість реалізовувати владні повноваження на тимчасово окупованих територіях (далі – ТОТ).

Саме через такі обставини Парламентом України ще у лютому 2016 р. до Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України) внесені зміни Законом України № 990-VIII від 04.02.2016р. та доповнено ст. 257¹, що стосувалася особливостей порядку факту народження чи смерті особи на ТОТ України [1].

Через прийняття ЦПК України в редакції Закону України № 2147-VIII від 03.10.2017р. ст. 257¹ стала ст. 317, але зміст статті залишився без змін.

Доповнення ЦПК України зазначеною статтею викликано тим, що на ТОТ отримане свідоцтво про народження чи смерть фізичної особи видані незаконно створеними органами. Так, відповідно до ч.3 ст. 9 Закону України № 1207-VII від 15.04.2014 р. жодний акт, який виданий окупаційною владою на ТОТ, є недійсним та не породжує правових наслідків на території України, крім документів, що підтверджують факт народження, смерті, реєстрації (розірвання) шлюбу особи на тимчасово окупованій території, які додаються до заяви про державну реєстрацію відповідного акту цивільного стану [2].

Маючи документи, що підтверджують зазначені факти, особи повинні звернутися до будь-якого суду загальної юрисдикції на підконтрольній території України для визнання юридичного факту.

До того ж Законом України № 2345-IX від 01.07.2022 р. внесені зміни до законодавства, що стосується судового збору, відповідно до яких заявники у справах про визнання народження чи смерті особи у зв'язку зі збройною агресією, збройним конфліктом ТОТ України були звільнені від сплати судового збору під час подання відповідної заяви [3].

Законом України № 2345-IX від 01.07.2022 внесені зміни до ЦПК України, а саме ст. 317 була прийнята в новій редакції. Згідно з даними змінами визначено особливий порядок провадження у справах про встановлення факту смерті або народження та визначається не тільки на ТОТ, а і територій на яких введено воєнний стан [3].

Відтак, особливість розгляду даної категорії справ полягає в тому, що:

1) суб'єктом звернення за попередньою редакцією були особи, яким надано право на звернення щодо встановлення даного факту (батьки, родичі, опікуни та піклувальники, законні представники), які проживали на ТОТ, а за новою редакцією ст. 317 ЦПК України дане право поширюється ще й на осіб на території проживання яких введено воєнний стан, а також додано такого суб'єкта, як інші заінтересовані особи;

2) подання заяви щодо встановлення таких фактів, не залежать від місця проживання заявника, та подаються до будь-якого суду загальної юрисдикції за місцем фактичного передування за межами окупованих територій;

3) дані справи відповідно до законодавства повинні підлягати негайному розгляду з дня подання заяви до суду, а не за загальним правилом;

4) рішення яке ухвалено судом, що засвідчує факт народження чи смерті фізичної особи підлягає негайному виконанню та копія рішення негайно надсилається судом до ДРАЦСу за місцем укладення такого рішення.

Необхідність внесення таких змін було обумовлено російською агресією через що на всій території країни було введено воєнний стан Указом Президента України № 64/22 від 24.02.2022 [4]. Як наслідок деякі території є тимчасово окупованими російськими загарбниками, а велика кількість населення була змушена покинути свої домівки та шукати прихисток в іншій місцевості на території України або на території інших держав.

Отже, державою було вжито необхідних заходів з метою поновлення порушених прав та поліпшення громадянам можливості засвідчити факт смерті чи народження, у зв'язку з веденням воєнного стану по всій території країни.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України щодо встановлення факту народження або смерті особи на тимчасово окупованій території України: Закон України від 04.02.2016 р. № 990-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/990-19#Text>

2. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15.04.2014 р. № 1207-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей провадження у справах про встановлення факту народження або смерті особи в умовах воєнного чи надзвичайного стану та на тимчасово окупованих територіях: Законом України від 01.07.2022 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2345-20> – н6№ 2345-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2345-20#Text>

4. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України р. № 2102-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>

5. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#n8385>